

Alfabet van die voëls.

S. J. Naudé. Kaapstad: Umuzi, 2011. 236 pp.

ISBN 978-1-4152-0145-9.

ISBN 978-1-4152-0225-8 (e-Pub).

ISBN 978-1-4152-0226-5 (PDF).

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v49i2.14>

S. J. Naudé se debuut is een van die min produkte van grade in kreatiewe skryfkunde wat 'n mens werklik opgewonde maak oor wat hierdie nuwe skrywer nog verder gaan oplewer. Sommige romans of verhale wat na afloop van só 'n kursus gepubliseer word, is dikwels yl of pretensieus of lomp—of al drie. Naudé se verhale is egter ryk, sonder fieterjasies en knap geskryf.

Alfabet van die voëls bestaan uit sewe verhale wat elk min of meer 30 bladsye lank is. 'n Mens het dus nie hier met *kortverhale* in die gewone sin te doen nie. Die hoeveelheid karakters en die omvang en aard van die intrige in elk van die verhale is telkens meer as genoeg vir 'n roman ('n indruk wat versterk word deur die feit dat sekere verhale by ander in die bundel aansluit). Tegelykertyd besit die verhale die onmiddellikheid van 'n kortverhaal (met 'n spanningslyn wat jou laat aanhou lees) en verrassende, roerende, liriese slotte. Ek is nie gewoonlik 'n aanhanger van lang kortverhale (of kort romans) nie, maar ek is bereid om 'n groot uitsondering vir *Alfabet van die voëls* te maak vanweë Naudé se meesleurende skryfstyl en sy veelkantige karakters.

Die eerste verhaal in die bundel, "Die mobile", vestig bepaalde kerntemas wat in die res van die bundel terugkeer, insluitende die dood en die komplekse aard van die post-1994-samelewing in Suid-Afrika. Spesifiek handel die verhaal oor die vigs-epidemie in die tyd toe antiretrovirale middels nog nie vrylik in Suid-Afrika beskikbaar was nie ('n tydperk waarna ons miskien besig is om terug te keer) en oor politieke maneuvers en selfbelang wat voorkeur geniet bó die duisende siek en sterwende armes in Suid-Afrika. Die

korruptsie waarmee die sisteem deurweek is, word besonder sterk belig in die morele dilemma waarin die hoofkarakter, die verpleegster Sandrien, haar bevind. Sy is bereid om haarself emosioneel en fisiek volledig op te offer vir haar pasiënte, maar ten einde dit te bekostig, moet sy finansiële baat by die vele vigsdode (soos talle ander boere in die distrik wat byvoorbeeld begraaftplase vir die vigs-slagoffers op hul plase beskikbaar gestel het).

Dit is opvallend dat die tweede verhaal, "n Meester uit Duitsland" ook 'n karakter insluit wat aan vigs sterf, maar die ander soort dood wat prominent is in die bundel is dié aan kanker. In drie opeenvolgende verhale ("n Meester uit Duitsland", "Los" en "Oorlog, bloeisels") versorg die naamlose ek-verteller sy ma wat sterwend lê. Die verhale handel egter ook oor die Afrikaanse diaspora (die enigste rede waarom die verteller in Suid-Afrika is, is sy ma se kanker) en (homoseksuele) liefdesverhoudings. Van die drie verhale is "n Meester uit Duitsland" die trefendste verhaal waarin die milieu ('n kasteel in 'n woud in Duitsland) en verwysings na Duitse poësie meesterlik met die verhaalgewegte vervleg is. Die tema van die dood (van die verteller se ma en sy vriend, Joschka) eggo reeds in die titel wat ontleen is aan die bekende reël uit Paul Celan se "Todesfuge": "der Tod ist ein Meister aus Deutschland". Die titel word nog verder gekompliseer deurdat die karakter Joschka herhaaldelik as 'n "meester van die lewe" beskryf word. Die ander interteks is die "Wandrer's Nachtlied" van Goethe ("Über alle Gipfeln / Ist Ruh [...]"). Op veelseggende wyse is die laaste twee reëls van die gedig weggelaat: "Warte nur, balde / Ruhest du auch", 'n feit wat sowel slaan op die verteller se eie sterflikheid as die naderende dood van twee van sy geliefdes.

Die res van die verhale in die bundel bereik nie dieselfde mate van intimiteit en kragtige samevoeging van motiewe as "n Meester uit Duitsland" nie, maar is nogtans goed gestruk-

tureer en voeg nog verdere herhalende temas aan die bundel toe, byvoorbeeld kuns, musiek en (verhoog)optrede (“Los”, “VNLS” en “Moederskwartet” en “Die lawaaimasjien”). *Reis* is tot ’n mindere of meerdere mate in feitlik al die verhale in die bundel teenwoordig, ’n feit wat uiteraard skakel met die gegewe van Suid-Afrikaners wat hul tydelik of permanent in die buiteland bevind. So onvleiend as wat Suid-Afrika telkens geskets word, so ontstellend is die alternatief vir karakters in “Moederskwartet”. Die bundel maak ’n sterk en vernuwende bydrae tot die verskynsel van *expat*-literatuur in Afrikaans.

Kortliks, dus, kry Naudé dit reg om in *Alfabet van die voëls* ’n groot verskeidenheid uiteenlopende temas en motiewe te versoen in verhale wat mekaar aanvul maar ook sterk van mekaar verskil. Die geheel is enersyds ietwat oorbluffend, maar andersyds vlot geïntegreer en uiters leesbaar. Bowenal slaag die bundel daarin om bekende onderwerpe op ’n werklik vars manier te benader: die homoërotiese elemente is aan die een kant ’n *homage* aan Koos Prinsloo, maar aan die ander kant ook nie, en die verhale oor kuns en kunstenaarskap vervel nie in vervelige filosofering en poëtikale uitsprake nie. Die toon van die bundel is dikwels ongenaakbaar, maar net so dikwels teer en ragfyn gebalanseer. Verdere adjektiewe kan slegs afbreuk doen aan ’n uiters lonende leeservaring.

Jacomien van Niekerk
jacomien.vanniekerk@up.ac.za
Universiteit van Pretoria
Pretoria